

ЛЕБЕДИНСЬКА ПОРОДА – ОСНОВА ДЛЯ СТВОРЕННЯ НОВОГО МОЛОЧНОГО ТИПУ

Ю.І.Скляренко^{*}
Сумський інститут АПВ

1. Проаналізовано конституційні особливості тварин лебединської породи, які були використані для створення сумського типу української чорно-рябої молочної породи. Тварин вихідної лебединської породи можна вважати придатними до машинного доїння, але наявність тварин із примітивною формою вимені свідчить про недоопрацювання питання щодо селекції на придатність за цим показником. Необхідно удосконалювати цієї породи із залученням голштинської худоби, що сприятиме покращенню параметрів росту, розвитку телиць, екстер'єрних, і технологічних якостей телиць, підвищенню наступної їх молочної продуктивності.

Ключові слова: порода, тип, продуктивність, селекція, схрещування, розведення

Сучасні вітчизняні породи великої рогатої худоби відповідають усім технологічним вимогам. Цікавість представляє собою вихідна порода, на основі якої виводилася нова. Це дасть змогу озирнутися назад і проаналізувати якість перетворення порід.

У державному племінному заводі Сумського інституту АПВ протягом багатьох років утримували тварин лебединської породи. Розпочате в 1985 році докорінне перетворення цієї породи, використовуючи кращий світовий генофонд – голштинську породу, дало можливість створити сучасний тип молочної худоби. У 2005 році було апробовано і затверджено сумський тип української чорно-рябої молочної породи. Особливістю цього типу було те, що для поліпшення взято неспоріднену голштинську породу.

Метою досліджень було встановити особливості продуктивності, екстер'єру, відтворювальної здатності і розвитку молодняку лебединської породи, визначення всіх недоліків та переваг цієї породи, а також упевнитися у правильності вибору селекціонерами-науковцями вихідної породи.

Матеріали та методи досліджень. Для проведення досліджень було проаналізовано 183 картки Ф2-мол тварин лебединської породи, котрі були задіяні у процесі "голштинізації" в ДП ДГ Сумського інституту АПВ. Розрахунок коефіцієнтів проводили за загальноприйнятою методикою. Статистичне опрацювання проводили за допомогою персонального комп'ютера.

Результати досліджень. У результаті проведених досліджень було встановлено, що найчисельнішою лінією, котра була використана для перетворення, була лінія Бравого 1510 - 16,9 %, Лака 964 – 15,3 % і – Розкішного 825 – 14,8 %. У 8,2 % тварин лінійну належність встановити не вдалося. Продуктивність по першій лактації становила $3181 \pm 124,9$ кг молока, при вмісті жиру та білка у молоці відповідно $3,91 \pm 0,03$ % та $3,48 \pm 0,07$ %. Молочного жиру в середньому було отримано $124,7 \pm 4,5$ кг. По третій лактації надій був $3763,3 \pm 118,9$ кг молока, що становить 118 % від надою за першу лактацію. Вміст жиру та білка в молоці дещо знизився. За найвищою лактацією надій становив

^{*} Науковий керівник – академік, доктор с.-г. наук В.П. Буркат

4343,2±112,0 кг молока, вміст жиру був ідентичний третій лактації, а вміст білка займав проміжне значення між першою та третьою лактацією (табл. 1). Найпродуктивнішою лінією була лінія Бравого 1510. Хоча слід зазначити, що по першій та третій лактації надій, вміст жиру та кількість молочного жиру була найвища у тварин лінії Девіза 2769. За вмістом білка за найвищу лактацію лідирували тварини лінії Бравого 1510, а за першу і третю – Лака964. Різниця між показниками молочної продуктивності статистично невірогідна.

1. Молочна продуктивність тварин різної лінійної належності ($M \pm m$)

Лінія	N	Перша лактація				Третя лактація				Найвища лактація			
		надій, кг	жир, %	жир, кг	білок, %	надій, кг	жир, %	жир, кг	білок, %	надій, кг	жир, %	жир, кг	білок, %
Бравого 1510	31	3264,1 ±233,3	3,92 ±0,10	129,2 ±10,8	3,43 ±0,11	3640,9 ±280,8	3,92 ±0,07	139,7 ±12,0	3,28 ±0,05	4286,7 ±280,0	3,89 ±0,09	167,4 ±12,8	3,43 ±0,16
Девіза 2769	22	3296,6 ±269,1	4,05 ±0,13	134,9 ±13,1	3,45	4206,3 ±189,6	3,99 ±0,12	167,2 ±7,41	3,35 ±0,05	4211 ±307,6	4,01 ±0,12	168,1 ±12,3	3,40
Лака 964	28	3131,3 ±296,2	3,87 ±0,10	123,6 ±13,1	3,84 ±0,59	3907,7 ±375,6	3,98 ±0,08	156,1 ±15,6	3,5	4065,3 ±298,2	3,91 ±0,12	158,2 ±12,3	3,27 ±0,08
Розкішного 825	27	2962,7 ±331,7	3,84 ±0,06	115,7 ±11,9	3,36 ±0,12	3696 ±403,9	3,76 ±0,13	138,4 ±14,3	3,30	4109,6 ±364,2	3,86 ±0,12	165,9 ±14,9	3,35 ±0,05
У середньому по стаду	183	3181,9 ±124,9	3,91 ±0,03	124,7 ±4,5	3,48 ±0,07	3763 ±118,9	3,89 ±0,04	146,1 ±4,6	3,26 ±0,06	4343,2 ±112,0	3,89 ±0,04	169,9 ±4,7	3,31 ±0,07

Як відомо основним проказником, що характеризує лактаційну діяльність молочної худоби є кількість одержаного молока за лактацію, а останнє зумовлене вищим добовим надоем і стійкістю лактації. Ця ознака проявляється у формі лактаційної кривої.

На рис. 1 наведено лактаційні криві, що характеризують першу, третю та найвищу лактації.

Більшою стабільністю характеризується перша лактація. Ці данні підтверджують дані, наведені в табл. 2, де наведені також коефіцієнти молочності, які мають невисоке значення.

2. Характеристика молочної продуктивності за коефіцієнтами, $M \pm m$

Лактація	n	Постійності лактації	Молочності
Перша	76	91,9±1,03	653,8±22,4
Третя	65	91,3±1,10	669,9±22,4
Найвища	52	90,6±0,88	794,1±20,1

З молочною продуктивністю корів тісно пов'язана відтворювальна здатність. У табл. 3 наведено дані, які свідчать про задовільну відтворювальну здатність тварин.

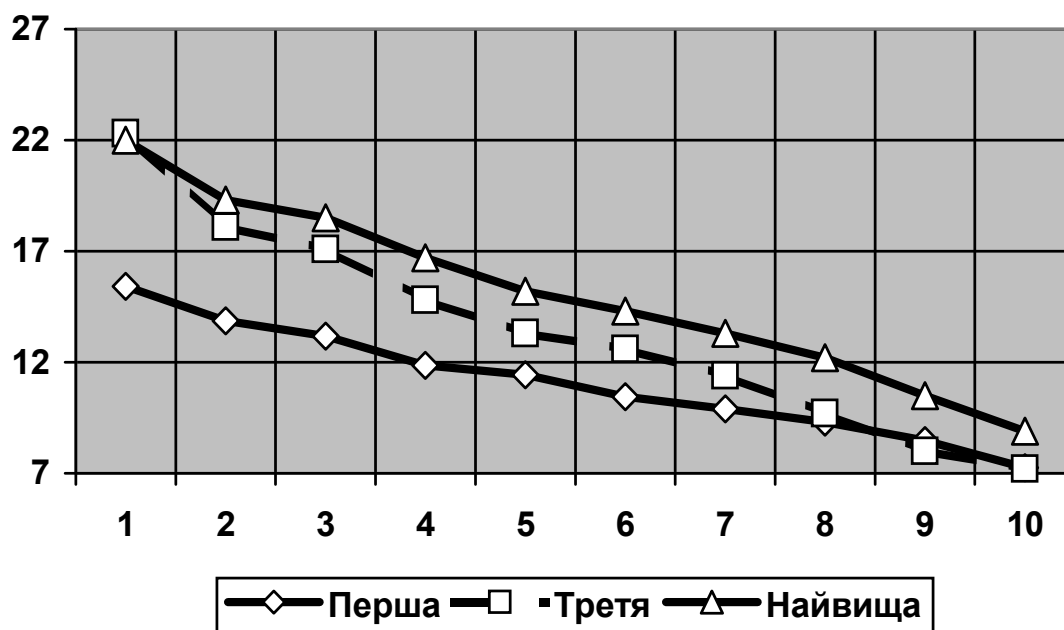


Рис. 1 Лактаційні криві в розрізі лактацій

3. Характеристика відтворювальної здатності

Лактація	n	Сухостійний період, днів	Сервіс - період, днів	Міжотельний період, днів	Ембріональний період, днів	КВЗ
Перша	76	79,6±14,2	135,1±14,0	418,5±14,0	283,4±1,2	0,92±0,02
Третя	65	102,0±10,0	84,8±6,1	390,9±9,7	288,4±2,1	0,96±0,02

Як видно з табл. 3 коефіцієнт відтворювальної здатності по третій лактації у тварин знаходиться в межах допустимих норм, а ось по першій лактації він дещо занижений. Цьому сприяв, на нашу думку, тривалий сервіс-періоду, майже в два рази він перевищував норму. Тривалість сухостійного періоду була задовільною, ембріональний період по третій лактації був вищий ніж по першій.

Розглядаючи особливості вихідної породи не можна не розглянути особливості екстер'єру, росту та розвитку цих тварин. У наступній таблиці 4 наведені проміри будови тіла тварин по першій лактації. Дослідні тварини - це тварини середнього зросту, з дещо вузькою грудною кліткою та недостатнім її обхватом.

4. Проміри будови тіла (n=57)

у сантиметрах

Показник	Висота в холці	Глибина грудей	Ширина грудей	Ширина в маклоках	Коса довжина тулуба	Обхват грудей	Обхват п'ястка
М	128,3	67,7	44,3	49,1	150,1	191,9	19,7
М	2,39	0,55	0,53	0,57	1,22	1,37	0,26

Для більш детальної оцінки екстер'єру, в табл. 5 наведено індекси будови тіла, котрі характеризують тварин, які займають проміжне місце між м'ясо-молочним та молочно-м'ясним типом продуктивності.

5. Індекси будови тіла(n=57)

у процентах

Показ- ник	Глибо- когру- дості	Фор- мату	Масив- ності	Костис- тості	Збито- сті	Тазо- груд- ний	Грудни й
М	52,8	117,1	149,8	15,4	128,2	90,6	65,6
М	0,5	0,9	1,1	0,2	1,0	1,2	0,8

При оцінці екстер'єру необхідно наділяти велику увагу до морфо-функціональних властивостей вимені. Серед дослідних тварин із чашоподібною формою вимені становили 93 %, з ванноподібною – 5 %, з примітивною – 2 %. Що стосується функціональних властивостей вимені, то слід зазначити, що вони задовільні. Так, швидкість молоковіддачі становить $1,55 \pm 0,03$ кг/хв, а індекс вимені дорівнює $49,1 \pm 1,8$ %.

Майбутня продуктивність формується в процесі онтогенезу, тому вивчення особливостей росту та розвитку тварин має велике значення. У табл. 6 наведено зміни живої маси по періодах вирощування.

6. Характеристика вирощування ремонтного молодняку

у кілограмах

Пока- зник	При народ- женні	Вік, місяців					Вік першого осіменін- ня, днів	Вік, першого отелення, днів
		6	9	12	18	при 1 осімені- нні		
N	135	110	98	110	108	91	184	94
М	33,0	156,7	237,6	257,3	354,5	390,7	660,6	934,2
М	0,42	2,22	15,11	3,48	4,55	7,67	22,60	13,00

Як бачимо, по періодах вирощування тварини дещо відставали від необхідних показників. Так у вісімнадцятимісячному віці жива маса становила 98 % від необхідного значення. Вік першого осіменіння перевищував бажане значення на 22 %. Тому не можна вважати показники росту та розвитку телиць задовільними.

Висновки:

2. Молочна продуктивність тварин сумського типу української чорно-рябої молочної породи за найвищу лактацію становила 4343 кг молока, що не відповідає сучасним вимогам молочного скотарства. Найпродуктивнішими були тварини лінії Бравого 1510.

3. Тварини вихідної породи характеризувалися високим показником стійкості лактації. У той же час лактаційну криву можна охарактеризувати як стійко низьку.

4. Відтворювальна здатність тварин була задовільною, але саме тривалість сервіс-періоду був майже в два рази вища від стандарту.

5. Тварин вихідної породи можна вважати придатними до машинного доїння, але наявність тварин із примітивною формою вимені свідчить про недоопрацювання питання щодо селекції на придатність за цим показником.

6. Необхідність удосконалення існуючої породи було потрібне і саме використання голштинської худоби для цих цілей буде сприяти покращенню екстер'єрних, технологічних якостей тварин, підвищенню молочної

продуктивності та покращенню параметрів росту та розвитку телиць. У той же час, високе значення КВЗ може "згладити" проблеми з відтворювальною здатністю у голштинізованої худоби.

ЛЕБЕДИНСКАЯ ПОРОДА – ОСНОВА ДЛЯ СОЗДАНИЯ НОВОГО МОЛОЧНОГО ТИПА

Ю.И.Скляренко, Сумской институт АПП

Проанализировано конституционные особенности животных Лебединской породы, которые были использованы для создания сумского типа украинской черно-пестрой молочной породы. Животных исходной Лебединской породы можно считать пригодными к машинному доению, но наличие животных с примитивной формой вымени свидетельствует о недоработке вопроса относительно селекции на пригодность по этому показателю. Необходимо совершенствовать эту породу с привлечением голштинского скота, который будет оказывать влияние на улучшение параметров роста, развития телок, экстерьерных, и технологических качеств телок, повышению следующей их молочной производительности.

Ключевые слова: порода, тип, продуктивность, селекция, скрещивание, разведение

THE NEW DAIRY BREED FORMATION ON THE BASIS OF GENETIC RESOURCES OF LEBEDINSKIY BREED TYPE

Yu. Sklyarenko, Sumy institute of agricultural production

This article highlights the organoleptic properties of the animals which belong to Lebedinskiy breed type. The above mentioned- cows were utilized by the Sumy native black and white dairy breed formation. Lebedinskiy breed type animals are considered to be fit for machine milking but selection progress is hindered because of the cows with low udder on hand. Selection parameters must be improved. Attention is focused on crossbreeding with Golsteins to better growth rate, heifer development, organoleptic properties & milk yield.

Key words: breed, type, performance, selection, cross, breeding.